

Влада на Република Македонија

МАКРОЕКОНОМСКА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА за 2010 година

Скопје, декември 2009 година

СОДРЖИНА

I ПОЈДОВНИ ПРЕТПОСТАВКИ И ЦЕЛИ НА МАКРОЕКОНОМСКАТА ПОЛИТИКА ЗА 2010 ГОДИНА	1
II ТЕКОВЕН ЕКОНОМСКИ АМБИЕНТ	2
2.1 Тековна состојба во светската економија	2
2.2 Тековна состојба во македонската економија.....	2
III ОЧЕКУВАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА	8
3.1 Очекувани економски движења во светската економија.....	8
3.2 Очекувани економски движења во Република Македонија.....	8
3.2.1 Бруто домашен производ.....	8
3.2.2 Инфлација	9
3.2.3 Пазар на труд и политика на плати	9
3.2.4 Надворешен сектор	10
3.2.5 Монетарни движења и финансиски сектор.....	10
3.3 Јавни финансии	11
3.3.1 Буџетски приходи.....	11
3.3.2 Буџетски расходи.....	12
3.3.3 Јавен долг и финансирање на буџетскиот дефицит	12

Врз основа на член 8 од Законот на Влада на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2000) Владата на Република Македонија на седницата одржана на 13.12. 2009 година донесе Макроекономска политика на Република Македонија за 2010 година.

I ПОЈДОВНИ ПРЕТПОСТАВКИ И ЦЕЛИ НА МАКРОЕКОНОМСКАТА ПОЛИТИКА ЗА 2010 ГОДИНА

Макроекономската политика на Република Македонија за 2010 година се темели на тековната економска состојба во светот и во земјата, како и на стратегиските определби на Република Македонија за зголемување на економскиот раст и конкурентноста на економијата на трајна основа, зголемување на вработеноста и подобрување на животниот стандард на населението.

Со неа се обезбедува задржување на реформскиот курс со изразено интензивирање на отпочнатите реформи и започнување на нови реформи во насока на остварување на следните цели:

а) Прудентна макроекономска политика. Макроекономската политика во 2010 година ќе биде насочена кон неутрализирање на последиците од светската економска криза, но и кон создавање на услови за одржлив економски раст, преку координирана монетарна и фискална политика, со цел постигнување на фискална и надворешна одржливост и обезбедување на ниво на инфлација кое ќе ги поддржи економската активност и растот на економијата.

б) Зголемување на конкурентноста на македонската економија, зголемување на вработеноста, подобрување на животниот стандард. Економската политика во 2010 ќе биде насочена кон зголемување на конкурентноста на македонската економија преку: понатамошно подобрување на деловното окружување, поддршка на македонските претпријатија, даночна и царинска политика во функција на поддршката на развојот на економските субјекти, поттикнување на инвестициската активност и привлекување на странски директни инвестиции, развој на човечкиот капитал и економската инфраструктура на земјата.

в) Обезбедување на услови за одржлив развој. Во 2010 година ќе се обезбедува балансирање на социјалните, економските и факторите за заштита на животната средина. Економскиот развој на Република Македонија ќе се базира врз рационална употреба на природни ресурси и ефикасно користење на енергијата, со што ќе се намали оптоварувањето и загадувањето на животната средина.

г) Развој на земјоделството и поддршка на руралниот развој. За оваа цел ќе се реструктурира земјоделско-прехранбениот сектор, ќе се подобри неговата конкурентност и неговите перформанси, во насока на нивото определено од стандардите дефинирани со регулативите од Заедничката земјоделска политика на ЕУ (Common Agricultural Policy-CAP).

II ТЕКОВЕН ЕКОНОМСКИ АМБИЕНТ

2.1 Тековна состојба во светската економија

Глобалната финансиска и економска криза која ја зафати светската економија доведе до пад на економската активност во 2008 и почетокот на 2009 година. Финансиската криза резултираше со намалување на инвестициите, затегнување на кредитната активност и зголемена несигурност насекаде низ светот. Тоа доведе до огромен пад на глобалното инвестирање, производство и намален обем на трговија во текот на 2009 година. Најголем пад на економска активност беше забележан во земјите кои се специјализирани за производство на трајни и инвестициски добра и во земјите со сериозни макроекономски нарушувања.

Главна карактеристика на глобалниот економски амбиент во првата половина на 2009 година беше силниот пад на економската активност и забавувањето на инфлацијата, како комбиниран ефект од високите ценовни нивоа во 2008 година и отворањето негативен произведен јаз во поголем дел од економиите. Светската стапка на пад на производството во првото полугодие од 2009 година изнесува -1,75%, а се очекува истата да изнесува -1,1% на крајот од 2009 година. Најголем позитивен придонес во растот ќе имаат економиите во развој, со позитивна стапка на раст од 1,7% во 2009 година, додека развиените економии се очекува да остварат негативна стапка на раст од -3,4%.

Евро-зоната и САД во првото полугодие од 2009 година забележаа пад од 4,8% и 3,6%, соодветно. Сепак, кварталната динамика покажува забавување на падот во вториот квартал и позитивен раст на БДП во третиот квартал, што посочува на постепено стабилизирање на економиите и излегување од долготрајната и длабока рецесија. Ваквите поместувања, во голема мера се поврзуваат со ефектите од досегашните преземени монетарни и фискални мерки, но и со подобрување на довербата на потрошувачите и инвеститорите.

Почетни знаци на закрепнување се забележани и кај светската трговија, при умерен раст на увозот на брзорастечките економии од Азија, кои претставуваат битен двигател на светскиот раст. Меѓутоа, како резултат на намалување на побарувачката, обемот на светската трговија во 2009 година се очекува да биде значително помал во однос на 2008, односно се очекува намалување од -11,9%, а притоа пад се регистрира и кај увозот и кај извозот од околу 13,5%.

Од аспект на инфлациските движења, во 2009 година се очекува значително забавување на порастот на цените, како комбиниран ефект од минатогодишната висока споредбена основа на цените на храната и енергијата и падот на економиите. Стапката на инфлација, мерена според трошоците на живот, во развиените економии, на крајот на 2009 година се очекува да биде многу ниска, односно 0,1%, додека земјите во развој се очекува да забележат едноцифрена, но повисока стапка на инфлација од 5,5%. Во Еврозоната се очекува таа да изнесува 0,3%.

Инвестициите на ниво на светска економија, како процент од Бруто домашниот производ (БДП) се очекува да опаднат за 2,1 п.п. во 2009 година во однос на 2008 година.

Падот на економијата се прелеа и на пазарот на работна сила, при што во Еврозоната во првите шест месеци од 2009 година просечната невработеност достигна 9,1%, во споредба со 7,6% во 2008 година.

2.2 Тековна состојба во македонската економија

Светската економска криза која предизвика дисконтинуитет во високите стапки на економски раст во Република Македонија остварени во 2007 и 2008 година, во првата половина од 2009 година го достигна својот најсилен интензитет. Заради експанзијата и продлабочувањето на економската криза во Европската унија (ЕУ) и САД, потенцијалот за раст на македонската економија беше значително ограничен.

Негативните ефекти од светската криза се одразија врз реалниот сектор преку намалување на екстерната и домашната побарувачка за производи. И покрај тоа што во 2008 година беше остварен годишен раст на БДП

од 4,8%, што е меѓу највисоките стапки во Европа во оваа кризна година, веќе во четвртиот квартал од 2008 година негативните ефекти од светската економска криза се пренесоа и во Република Македонија, придонесувајќи за опаѓање на вкупната економска активност.

Падот на реалниот БДП продолжи со засилен интензитет во првата половина од 2009 година и изнесуваше 1,2%, во услови на остварен негативен раст во првиот квартал од 2009 година од 0,9% и пад од 1,4% во вториот квартал од годината. Сепак, анализирано во однос на останатите европски земји, каде во одредени случаи се забележани и двоцифрени негативни стапки на раст (во балтичките земји и до 18%), остварувањата на македонската економија се релативно добри. Тоа секако се должи на добрата кондиција на македонското стопанство со која влезе во кризата, врз основа на преземените реформи во последните три години (ниски даноци, намалени придонеси, подобрена бизнис клима), како и на преземените антикризни мерки од страна на Владата со вкупен ефект од над 300 милиони евра помош за македонските претпријатија со цел полесно да ја пребродат економската криза.

Уште во најраната фаза на кризата Владата на Република Македонија како одговор на глобалната економска криза усвои фискален пакет на мерки генерално поделени во две групи и тоа: 1/ Мерки насочени кон фирмите со нарушена ликвидност кои имаат заостанати придонеси, даноци и други јавни давачки, со цел репрограмирање на долговите и отпис на каматите, доколку редовно се плаќа главницата. Со завршувањето на рокот на пријавување евидентирани се барања од 2.807 компании за вкупен износ на побарувања од 165 милиони евра главнина и 60 милиони евра камата. Истовремено се изврши и конверзија на долгот на четири државни компании во траен влог на државата со цел зголемување на конкурентноста на овие фирми и нивна атрактивност за продажба; 2/ Вториот сет на мерки ги опфати намалените стапки на социјални придонеси, како и ослободувањето на фирмите од плаќање на данок на добивка за делот на нераспределената добивка (добивка која ќе ја инвестираат). Тоа претставува огромна поддршка за фирмите, на кои на овој начин им останаа на располагање средства во износ од над 150 милиони евра. Истовремено, беше извршено намалување на царинските стапки на сировините и репроматеријалите за голем број на сировини од текстилната индустрија, машини и опрема за металната индустрија, со цел македонските компании да бидат поконкурентни на меѓународниот пазар.

Во текот на 2009, во услови на засилени негативни ризици, Владата на Република Македонија одговарајќи на состојбите во македонската економија усвои нов пакет на 70 антикризни мерки. Во рамките на новиот антикризен пакет се усвоија и мерки за поедноставување на царинското работење и побрз проток на стоките на граница, мерки за регулирање на обврските и побарувањата помеѓу компаниите како и мерки во областа на транспортот за поддршка на превозниците. Во втората половина од 2009 беа обезбедени и средства за директна кредитна поддршка на приватниот сектор преку обезбедување на кредитна линија од ЕИБ во износ од 100 милиони евра, со цел обезбедување на поволни кредити за малите и средни претпријатија. Досега од кредитната линија на ЕИБ се одобрени средства во износ од 20 милиони евра, од кои првите 13 милиони евра веќе пристигнаа до фирмите.

По гранки, најзначаен пад во 2009 беше остварен во индустријата, која беше погодена од намалената извозна побарувачка. Исто така пад беше забележан и во секторот сообраќај и врски (-5,2%), заради намалениот транспорт на извозни стоки. Од друга страна, градежништвото, трговијата, земјоделството и јавната управа се сектори кои со остварениот позитивен раст го ублажија падот на БДП. Првите знаци на стабилизација на економијата се почувствуваа во текот на август и септември, кога индустриското производство, на месечно ниво забележа двоцифрен раст од 13,6% и се надоврза на месечниот раст реализиран во август 2009 година (7,5%) **Во секој случај, споредено со земјите во регионот евидентно е дека рецесијата во Република Македонија беше поплитка и побрзо го достигна своето дно, што е констатирано и во извештаите на ММФ.¹**

Како и другите мали и отворени економии со релативно недиференцирана производствена структура, македонскиот извоз трпеше негативни последици од намалената побарувачка од странските партнери, пред сè фирми од еврозоната. Во надворешниот сектор беше забележан остар пад на извозот во периодот јануари-септември 2009 година од 32,1%, додека падот на увозот беше помал и изнесуваше 25,7%, при што трговскиот дефицит се намали за 10 процентни поени споредено со истиот период од 2008 година. Во услови

1 IMF Staff Report for the 2009 Article IV Consultation, November 24, 2009

на понизок трговски дефицит, како и речиси исто ниво на приватни трансфери како минатата година, во анализираниот период дефицитот на тековната сметка изнесуваше 6,4% од планираниот БДП.

Селектирани макроекономски индикатори за избрани економии од ЦИЕ									
	Реален раст на БДП			Инфлација (CPI)			Тековна сметка на платниот биланс (% од БДП)		
	2007	2008	2009*	2007	2008	2009*	2007	2008	2009*
Бугарија	6,2	6,0	-5,9	7,6	12,4	7,9	-25,5	-26,6	-26,0
Турција	4,5	0,9	-5,8	8,8	10,3	9,1	-5,8	-6,3	-5,4
Полска	6,8	5,0	1,2	2,6	4,3	3,5	-4,5	-5,2	-6,1
Романија	6,3	6,2	-8,0	4,9	7,8	5,7	-13,9	-13,5	-13,0
Словачка	10,4	6,4	-5,8	1,9	4,0	3,5	-5,1	-5,6	-4,7
Словенија	6,8	3,5	-7,4	3,8	6,2	3,7	-4,0	-6,3	-6,3
Република Чешка	6,1	2,5	-4,8	3,0	6,6	3,1	-1,5	-1,9	-2,2
Западен Балкан									
Албанија	6,0	8,0	0,4	2,9	3,4	1,5	-10,6	-14,8	-11,3
Босна и Херцеговина	6,0	5,4	-3,0	1,5	7,4	2,1	-10,4	-14,9	-9,3
Хрватска	5,5	2,4	-5,8	2,9	6,5	4,5	-8,6	-10,5	-10,2
Србија	6,9	5,5	-2,0	6,8	10,9	10,0	-14,9	-17,6	-12,2
Македонија	5,9	4,8	-0,6	2,3	8,3	0,1	-7,2	-13,1	-10,1

* проекција; Извор: Европска Комисија и Еуростат

Дефицитот во тековната сметка на платниот биланс иницијално оствари зголемување, но набрзо во вториот квартал од 2009 почна да се намалува. Прилагодувањето на дефицитот ја имаше таа динамика затоа што извозот беше веднаш и директно погоден од светската криза, додека увозот иницијално остана на повисоко ниво, при истовремено намалување на приватните трансфери од дознаки и слично. Но веќе во вториот квартал од 2009 е остварена позначајна контракција на увозот, додека стапките на намалување на извозот беа пониски. Тоа помогна да се намали дефицитот во тековната сметка на билансот на плаќања, а соодветно и притисокот на девизиот пазар. Позитивен ефект во таа насока имаше и приливот на девизи преку издавањето на еврообврзницата од страна на Владата во износ од 175 милиони евра, како и закрепнувањето на приливите на девизни средства врз основа на дознаки од странство. Врз таа основа, девизните резерви кои во вториот квартал го достигнаа дното од околу 1,2 милјарди евра, почнувајќи од јуни почнаа да растат и до крајот на ноември, во целост ги компензираа загубите остварени во првите месеци од 2009. На крајот на ноември, девизните резерви достигнаа високо ниво од 1.580 милиони евра, што е за 80 милиони евра повеќе од нивото од декември 2008.

Имајќи го предвид значењето на девизиот курс за макроекономската стабилност, монетарната политика во текот на првото полугодие од 2009 година беше насочена кон интервенции со нето-продажба на девизи на девизиот пазар. Народна банка на Република Македонија во март ја зголеми **основната каматна стапка** од 7% на 9%, што придонесе за зголемување на каматните стапки на деловните банки. Дополнително затегнување на монетарната политика беше направено во мај преку зголемување на стапката на издвојување на задолжителната резерва на обврските на банките со девизна компонента. Збирно, ваквите мерки на НБРМ влијаеја во насока на драстично намалување на кредитниот раст на пласманите на банките во стопанството и граѓаните, Имено, стапката на меѓугодишен пораст на вкупните кредити при крајот на 2009 опадна на незначителни 2,3%, споредено со над 40% пред кризата. Состојбите на девизиот пазар се подобрија кон средината на 2009. Веќе во јуни 2009 НБРМ започна да интервенира со нето-откуп на девизи на девизиот пазар. Позитивните движења на девизиот пазар продолжија речиси во целото второ полугодие од 2009 година, што влијаеше и на постепено стабилизирање на очекувањата на економските субјекти.

Индексот на трошоци на живот во првите десет месеци од годината изнесува -0,6%, што претставува

состојба на дефлација во економијата. Ваквата појава, која е присутна веќе 4 месеци во континуитет, е секако неповолна и укажува на преголема исрпеност на ликвидноста од економијата. Истовремено, тоа укажува на потребата од релаксирање на монетарната политика и зголемување на кредитната поддршка на стопанството.

Наспроти економските предизвици со кои е соочена македонската економија, во социјалната сфера се регистрирани позитивни остварувања. Имено, последните статистички податоци за пазарот на работна сила во вториот квартал од 2009 година (население на возраст од 15 - 64 години²) покажуваат пораст на бројот на вработени за околу 31.000 лица во однос на истиот квартал од минатата година, или за 4,9% од вкупната вработеност. Со тоа, стапката на вработеност, на квартално ниво, се зголеми за 2 п.п. и достигна 43,8%. Притоа, на нето основа, работните места беа креирани од приватниот сектор, каде бројот на вработени се зголеми за 7,2%, додека во останатиот дел од економијата имаше пад на вработеноста за 4,6%. Гледано според економскиот сектор, највисок раст на вработеноста во првото полугодие од 2009 година во однос на истото лани, беше забележан во секторот градежништво (14,8%), додека во секторот услуги растот на вработеноста беше помал и изнесуваше 8,4%. Намалувањето на вработеноста во земјоделството е следено со раст на производството, што укажува на висок раст на продуктивноста (5,3%). Во останатите сектори се забележува пад на продуктивноста, кој е највисок во индустријата (8,6%), градежништвото 7,4% и услугите за 7,3%. **Просечниот раст на продуктивноста** во економијата во првото полугодие од 2009 година изнесува - 4,8%.

Стапката на невработеност во јуни 2009 година се намали на 31,9%, што во однос на 2008 година претставува намалување за 1,6 п.п. Всушност, стапката од 31,9% претставува најниско ниво на невработеност во последните седум години во Република Македонија. Основниот фактор кој влијаеше во насока на намалување на невработеноста, дури и во услови на криза, е спроведувањето на неколку значајни реформи, од кои најзначајно е намалувањето на стапките на социјални придонеси кое се реализираше во 2009 година. Покрај тоа, позитивно влијание врз евидентирањето на вработеноста имаше и концептот на бруто плата, редовната контрола на стопанските субјекти за намалување на сивата економија во сферата на вработувањето, бројните активни мерки за зголемување на вработеноста, како и концептот на низок рамен данок.

Во периодот јануари-септември остварен е номинален раст на просечната нето плата од 26,1% и реален раст од 26,6%, кој се должи пред сè на еднократниот ефект од воведувањето на концептот на бруто-плата и остварената ниска стапка на инфлација во овој период. Успешната примена на реформата бруто плата овозможи да се подобри финансиската дисциплина, како и редовноста во исплата на платите и придонесите за работниците. Така, во септември 2009 година, само 2,6% од работниците не примиле плата, што е за 5,7 процентни поени помалку во споредба со истиот период од 2008 година.

Во доменот на јавните финансии, во 2009 година беше водена контрациклична фискална политика насочена кон ублажување на последиците од светската економска криза врз македонската економија, при истовремено задржување на макроекономската стабилност. Според оценките на ММФ, фискалната политика со буџетски дефицит од 2,8% беше сосема адекватна во услови на криза и преку одржување на повисоко ниво на инвестиции, помогна да се ублажат последиците од светската криза врз македонското стопанство. Воедно, ова ниво на буџетски дефицит е фискално одржливо бидејќи овозможува одржување на ниско ниво на јавен долг под 25% од БДП.

Во функција на прилагодување на фискалната политика на состојбите во економијата и како значаен сегмент од антикризните мерки, во текот на 2009 се извршија два ребаланси на буџетот. Основната цел беше да се зачува таргетот за буџетски дефицит од 2,8% од БДП, за што во услови на намалени буџетски приходи заради кризата, беше неопходно значајно кретење на расходите. Во таа насока, беа преземени мерки за штедење преку: забрана на нови вработувања, одложување на планираното зголемување на платите на јавната администрација, намалување на сите непродуктивни трошоци и на капиталните проекти со доминантна увозна компонента, за сметка на проектите кои значат ангажирање на градежниот сектор и домашните компании. Беа ревидирани и основните макроекономски проекции врз основа на кои се проектираат приходите на буџетот. Така, во услови на висок пад на економската активност во земјите од ЕУ кои се најзначаен трговски партнер на Македонија, како и затегнати домашни услови за кредитирање кои го ограничуваат пристапот до кредити и резултираа во намалување на домашната побарувачка, растот на БДП

2 Според методологија на Еуростат

беше проектиран на -0,6%, а стапката на инфлација на 0,1%.

Динамиката на остварување на приходите и расходите во 2009 година беше под силно влијание на светската економска криза и негативните последици врз македонската економија. Сепак успешно спроведените даночни реформи во последните неколку години во голема мера ја подобрија отпорноста и издржливоста на македонската економија и ги амортизираа екстерните удари на кризата. Фактот што во последните две години македонските претпријатија плаќаат најниски даноци во Европа од само 10%, покажува дека фискалната политика е во функција на поддршка на стопанството. Ако кон ова се додадат и ефектите од намалувањето на стапките на придонесите и ослободувањето од плаќање на данок на добивка (освен за добивката распределена во дивиденда), реално може да се констатира дека фискалната политика е оптимално поставена за поддршка на економијата како во добри економски години, така и во услови на економска криза.

Сепак, општото намалување на економската активност влијаеше во периодот јануари - октомври 2009 да биде остварен дефицит на Буџетот на РМ во висина од 8.869 милиони денари или 2,2% од БДП. Притоа, основниот буџет оствари дефицит од 8.503 милиони денари, на сопствените сметки е остварен суфицит од 116 милиони денари, а на сметките на фондовите е остварен дефицит од 482 милиони денари. Дефицитот на консолидираниот буџет се должи на остварување на буџетските приходи во износ од 105.251 милиони денари и извршување на буџетските расходи во износ од 114.120 милиони денари. За финансирање на дефицитот, реализирани се приливи по основ на задолжување со краткорочни хартии од вредност (во износ од 2.848 милиони денари), кредитни линии од Светска банка и ЕБРД (1.061 милиони денари за финансирање на инфраструктурните проекти на Агенцијата за патишта), приливи по основ на кредитни линии за финансирање на одделни проекти (во износ од 771 милиони денари), издадена евробврзница (10.697 милиони денари) и полнење на депозитната сметка на буџетот во износ од 373 милиони денари. Во исто време реализирани се одливи по основ на отплата на долг во износ од 6.881 милиони денари, од кои 717 милиони денари за отплата на главница на кредити за Агенцијата за патишта.

Во рамките на *вкупните приходи* на Буџетот на Република Македонија, 89.478 милиони денари се реализирани по основ на даночни приходи и социјални придонеси, односно 85% од вкупните изворни приходи. *Даночните приходи* во овој период се реализираа во износ од 57.782 милиони денари. Намалувањето на даночните приходи е присутно скоро кај сите даноци, при што особено е изразено кај данокот на добивка. Приходите од ДДВ се умерено пониски како последица на намалениот промет во земјата (кој во овој период од годината е намален за 12%), како и намалениот увоз. Приходите по основ на персонален данок на доход се реализираат на предвиденото ниво, имајќи ги предвид планираните проекции и последиците од кризата.

Социјалните придонеси се реализираа во износ од 31.696 милиони денари, што е за 3% повеќе од планираниот износ за овој период од годината, односно за 9% повеќе од истиот период во 2008 година. Ваквата позитивна динамика е секако резултат на ефектите од интегрираната наплата на придонесите во УЈП, новиот концепт на бруто плата, превземените контроли кај даночните обврзници и ефектите од имплементацијата на законските решенија за отпис на каматите.

Неданочните приходи се реализираа во износ од 13.957 милиони денари, главно по основ на уплата на профит од Народна банка во износ од 1.161 милиони денари, дивидендата од АД Телеком во износ од 2.400 милиони денари, административни и судски такси во износ од 1.568 милиони денари, како и од наплатени патарини во износ од 1.450 милиони денари. Приходите од казни изнесуваа околу 440 милиони денари, што е само 0,3% од вкупниот износ на приходи планиран во буџетот за 2009 година. *Капиталните приходи* се реализираа во износ од 909 милиони денари, главно од приватизација и закуп на градежно земјиште, како и од продажба на станови и друг општествен имот.

Вкупните расходи на консолидираниот буџет во периодот јануари – октомври изнесуваа 114.120 милиони денари, при што тековните расходи изнесуваа 103.709 милиони денари. Во овој период исплатени се вкупно 18.890 милиони денари за *плати и надоместоци* на вработените во јавната администрација, во услови на строго контролирана динамика на нови вработувања (исклучиво по НПАА поврзано со евроинтеграциониот процес и Рамковниот договор).

Превземените антикризни мерки за штедење собено позитивно се одразија на намалување на расходите за *стоки и услуги*, кај кои е евидентна пониска реализација во однос на планираните износи (68,6%). Тоа пред се е резултат на ригорозни контроли на непродуктивните трошења поврзани со патувања, репрезентација, трошоци за мобилни телефони, исплата на разни надоместоци и др. Доминантно учество во тековните

расходи имаат *социјалните трансфери*, кои во овој период изнесуваа 69.976 милиони денари. Во овие рамки редовно се сервисираа обврските на државата во областа на загарантираната социјална заштита на најповредливите категории на населението, при што најзначаен дел се парични надоместоци на социјално загрозените домаќинства и надоместоци по основ на детски додаток. За редовна исплата на *пензиите* зголемени со ефектот од редовното зголемување од 3,5%, се наменија 30.271 милиони денари, при просечно ниво на пензија од 9.870 денари. Трансферите до приватните пензиски фондови се реализираа во износ од 2.418 милиони денари. За исплата на *паричен надоместок на невработените лица* преку Агенцијата за вработување се наменија 1.759 милиони денари, за материјално обезбедување на 25.253 лица. Покрај редовната и навремена исплата на надоместоците на невработените лица, Агенцијата за вработување во овој период реализираше и активни мерки за вработување, проектот за самовработување и организирање на јавни работи на невработените лица. Средствата за финансирање на *здравствените услуги и надоместоци* се реализираа во износ од 15.641 милиони денари. Фондот за здравствено осигурување во овој период од годината продолжи со активностите за воведување на трезорското работење на јавните здравствени установи и тековно обезбедување на средства за нормално функционирање на јавните здравствени установи. Во рамки на *другите трансфери*, од буџетот редовно се трансферираа дотациите до единиците на локална самоуправа, при што 974 милиони денари од приходот од данок на додадена вредност се трансферираше на локално ниво. Дополнително 9.608 милиони денари се трансферираа како блок дотации за финансирање на пренесените надлежности во вкупно 68 општини во втора фаза на децентрализација, како и наменски дотации за финансирање на материјалните трошоци во локалните јавни установи. За разлика од минатата година, во 2009 навремено започнаа активностите за доделување на субвенции во земјоделието, при што во десетте месеци исплатени се вкупно 84% од планираните средства за оваа намена за 180.977 корисници.

За редовно сервисирање на обврските по основ на *камати* се наменија 1.764 милиони денари согласно амортизационите планови за домашно и надворешно задолжување, од кои 864 милиони денари се однесува на камати по надворешно задолжување.

Капиталните расходи во периодот јануари-октомври 2009 се реализираа на ниво од 10.411 милиони денари, при што капиталниот трансфер до Агенцијата за патишта изнесуваше 2.215 милиони денари. Реализацијата на капиталните расходи во 2009 е за нијанса поинтензивна од претходните години. Сепак, слабостите евидентирани во оваа сфера во целиот транзиционен период, упатуваат на неопходноста од дополнителни зајакнувања на институционалниот капацитет на јавниот сектор за подобра подготовка и реализација на капиталните расходи.

Реализираните приливи во буџетот овозможува редовна *отплата на главница* по превземените обврски по кредити во износ од 6.881 милиони денари, од кои 2.049 милиони денари по основ на странско задолжување и 4.832 милиони денари по основ на домашно задолжување, со кои се обезбеди редовна отплата на главницата по надворешниот и внатрешниот долг на Република Македонија.

Согласно **Националната методологија** и методологијата на Меѓународниот Монетарен фонд, јавниот долг³ на крајот од октомври 2009 година изнесува **2.009,5 милиони ЕУР, или 31,1% од БДП**. Државниот долг⁴ на крајот на октомври 2009 година изнесува 1.548,0 милиони евра, односно 23,9% од БДП. Според тоа, согласно меѓународните стандарди Република Македонија има исклучително ниско ниво на државен долг. Имено, Мاستришкиот критериум на ЕУ предвидува долгот на општата Влада да не смее да надмине 60% од БДП. Според тоа, Република Македонија спаѓа во групата на ниско задолжени земји.

3 **Јавен долг** е државниот долг и долгот на јавните претпријатија и трговски друштва кои се во целосна или доминантна сопственост на државата, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и на Народна банка на Република Македонија.

4 **Државен долг** се сите финансиски обврски создадени со задолжување на Република Македонија, вклучувајќи го долгот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, не вклучувајќи го долгот на јавните претпријатија и трговските друштва кои се во целосна или во доминантна сопственост на државата општините, општините во градот Скопје и градот Скопје и на Народна банка на Република Македонија

III ОЧЕКУВАНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

3.1 Очекувани економски движења во светската економија

Низа индикатори укажуваат на почеток на закрепнување на светската економија. Стабилизирањето и закрепнувањето на берзите, излегувањето на земјите од ЕУ од рецесијата во третиот квартал од 2009 со позитивна стапка на вкупниот БДП од 0,3%, умерени подобрувања на извозот во некои земји, закрепнување на личната потрошувачка и очекуваното зголемување на побарувачката како резултат на фискалните стимули, се фактори кои укажуваат на почеток на закрепнувањето на светската економија.

На среден рок (2011-2014 година) проектирано е постепено заздравување на светската економија, при што стапката на раст ќе биде на ниво од 4,4%, додека за 2010 година истата е проектирана на ниво од 3,1%. Растот ќе биде воден од економиите во развој, чија стапка на раст ќе биде подинамична и на среден рок се предвидува да изнесува 6,4% (5,1% во 2010 година), додека развиените економии ќе остваруваат пониска стапка на раст од 2,5% на среден рок (2011-2014 година), односно 1,3% во 2010 година.

Стапката на инфлација, мерена според трошоците на живот, според проекциите, во развиените економии ќе биде ниска и едноцифрена, односно 1,1% во 2010 година и ќе следи стабилен тренд на среден рок. Во Еврозоната проекцијата за 2010 година е 0,8% стапка на инфлација, додека на среден рок (2014 година) истата се очекува да биде 1,5%. Во економиите во развој, се очекува стапката на инфлација да биде повисока, односно 4,9% во 2010 и 4,2% на среден рок во периодот 2011-2014 година. Движењето на стапката на инфлација е во согласност со намалената економска активност.

Како резултат на економската криза, односно намалување на побарувачката, обемот на светската трговија во 2010 година е проектиран на ниво од 2,5%. Инвестициите, на ниво на светска економија како процент од БДП се очекува во 2010 година да изнесуваат 22% од светскиот БДП. Стапката на невработеност се очекува да остане на високо ниво во голем број од развиените економии. Во еврозоната, на пример, по предвиденото зголемување од близу 12% во 2010 година, се очекува истата постепено да се намали на 9,5% до 2014 година.

3.2 Очекувани економски движења во Република Македонија

3.2.1 Бруто домашен производ

Напорите на Владата на Република Македонија се насочени кон ублажување и што поскоро надминување на последиците предизвикани од светската економска криза. Како резултат на преземените стимулативни мерки од страна на Владата, како и поради знаците на опоравување кај некои европски земји, се очекува заздравувањето на македонската економија да започне во четвртиот квартал од 2009 и да продолжи во текот на следната година.

Во 2010 година, како пост-кризна година, се очекува да дојде до закрепнување на економијата и враќање на позитивната стапка на економски раст, при што се предвидува дека бруто домашниот производ ќе порасне за 2%. Инфлацијата се предвидува да изнесува 2%. Остварувањето на предвидениот економски раст во 2010 ќе биде овозможено преку зголемената извозна побарувачка на македонските производи врз основа на заздравување на европските економии. Во иста насока се очекува да делува и умереното подобрување на состојбите на финансискиот и кредитниот пазар. На среден рок, повисоки стапки на раст се очекуваат во 2011 (3,5%) и 2012 година (проектиран раст од 5%). Ваквите проекции се темелат на очекувањата за надминување на светската економска криза во земјите најголеми трговски партнери на Република Македонија, како и очекуваниот пораст на цените на светските берзи на најзначајните извозни производи во Република Македонија. Се разбира, светското закрепнување ќе значи и реализација на добар дел од претходно најавените инвестициски проекти во Република Македонија, што ќе придонесе за интензивирање на економската активност.

Од аспект на **производната страна на БДП**, индустриското производство се очекува дека ќе оствари одржливи стапки на раст, со поинтензивна динамика во втората половина од 2010 година. По очекуваната силна контракција во 2009 година се очекува постепено заздравување на индустриското производство во 2010 година со раст од 2,4%. Во секторот градежништво, како резултат на продолжувањето на започнатиот јавен инвестициски циклус во земјата, изградбата на аеродромите, регионалните и локалните патишта, во 2010 година се предвидува раст од околу 3%. Трговијата, транспортот, туризмот и финансискиот сектор се очекува да реализираат умерен раст во 2010 година, помеѓу 2% и 3%. Висок раст се предвидува да оствари

телекомуникацискиот сектор, имајќи во предвид дека Република Македонија сериозно напредува во користењето на информатичката технологија и во процесот на дигитализација.

Од аспект на **расходната страна**, приватната потрошувачка, која има највисоко учество во БДП, според предвидувањата ќе оствари просечна стапка на раст од 4%, имајќи ги предвид очекувањата за номинален раст на платите и вработеноста и раст на кредитите кон приватниот сектор.

Бруто инвестициите, по силниот пад кој го забележаа во 2009 година, се очекува во следниот период постепено да заздравуваат и во 2010 година да остварат реален раст од 8% со позитивен придонес во растот на БДП од 2,1 п.п., како резултат на ефектуирањето на одложените инвестиции поради кризата, како и поради реализацијата на владината програма во рамки на вториот пакет на антикризни мерки насочени кон подигнување на растот на среден рок. Во функција на ова се и најавените инвестиции во технолошко-индустриските зони, аеродромите, инфраструктурата и енергетиката. Од друга страна, намалувањето на трошоците на работна сила, како резултат на дополнителното намалување на социјалните придонеси, воспоставениот катастар на целата територија на Република Македонија, е ослободувањето на добивката од оданочување, препораката од страна на Европската комисија за почеток на преговорите, како и намалениот политички и финансиски ризик на земјата, се очекува да претставуваат значаен поттик за странските и домашните инвеститори.

3.2.2 Инфлација

Во 2010 година проектираната стапка на раст од 2% се очекува да се оствари во услови на стапка на инфлација од 2%. Ваквите проекции се темелат на очекувањата за зголемување на екстерната побарувачка, како што земјите најголеми трговски партнери на Република Македонија ја надминуваат економската криза, како и очекуваниот пораст на цените на светските берзи на најзначајните извозни производи во Република Македонија.

3.2.3 Пазар на труд и политика на плати

Стапката на невработеност во 2010 година е проектирана на ниво од 30,8%, односно се очекува истата да се намали за 1,3 п.п. од 32,1% во 2009 година. Растот на вработеноста се очекува дека ќе изнесува 3% во 2010 година, како резултат на очекуваното заздравување на светската и македонската економија и зголемувањето на економската активност. Согласно претходното, стапката на вработеност во 2010 година е проектирана на ниво од 39,5%, односно истата ќе повисока за 1 п.п. во однос на 2009 година.

Очекувањата за состојбите на пазарот на работна сила се поддржани од политиките и мерките за вработување во 2010 година, со оглед дека една од главните цели на макроекономската политика на Владата на Република Македонија е поттикнување на вработувањето и намалување на невработеноста. Националната цел на Република Македонија, која е утврдена во Националната стратегија за вработување во 2010 година е остварување на општа стапка на вработеност од 48% во 2010 година, стапка на вработеност на жените од 38% и стапка на вработеност на постари лица од 33%.

Проектирањето на стапката на невработеност и растот на вработеноста се врши врз основа на трендот, структурните реформи и очекувањата за економската активност. Ограничувачки фактор во проектирањето е фактот што стапката на невработеност во Република Македонија не е реална, бидејќи голем број лица се регистрираат како невработени само заради остварување на правото на здравствено осигурување, а не бараат активно работа.

По иницијалниот раст на нето и бруто платите во 2009 година, во наредниот период се очекува истите да се стабилизираат, при што проекцијата за номиналниот раст на нето платата во 2010 година изнесува 2,2%, додека бруто платата се очекува да порасне за 0,5%.

Во 2010 година ќе продолжи имплементацијата на програми за зголемување на вработеноста и задржување на постојни работни места, поттикнување на системот на доживотно учење, прилагодување на вработените и претпријатијата со флексибилни облици на вработување и сеопшто учење, пораст на нивото во вложување во човечки капитал, промовирање на еднаквост на половите на пазарот на трудот, обезбедување на сите видови на државна помош и поддршка условена со регулиран работен или претприемачки статус, поттикнување на вработувањето според животна возраст, намалување на бројот на претпријатијата и лицата вклучени во сивата економија и друго.

Отворањето на нови работни места ќе се остварува преку подготовка на локални акциски планови за вработување и континуираната имплементација на активни програми и мерки за вработување насочени кон одделни целни групи (млади лица, долгорочно невработени, жени, постари лица, ранливи групи) и др.

Ќе продолжат реформите на институциите во областа на пазарот на трудот и заради унапредување на процесот на креирање на политиките на пазарот на трудот ќе продолжи да се унапредува редовната активност на Агенцијата за вработување на Република Македонија (АВРМ) за истражување и анализа на потребите од вештини на пазарот на трудот, зголемување на бројот на индивидуални планови за вработување за нивна побрза интеграција на пазарот на трудот, мониторинг и сл. Во рамки на Државниот инспекторат за труд ќе се работи на развој, зајакнување и модернизација на ресурсите преку зголемување на бројот на инспектори и нивна едукација за подобрување на работата.

Воедно, ќе се изврши ревидирање и прилагодување на националното право врз основа на предлозите и препораките дадени во Финалниот извештај од ТВИНИНГ Проектот - Преглед на националното трудово законодавство.

3.2.4 Надворешен сектор

Заздравувањето на светската економија и излегувањето на европските земји од рецесијата, позитивно ќе влијае на домашната економија, како импулс за зголемување на извозот, кој се очекува да оствари раст во 2010 година од 8%. Ваквата проекција се темели на очекуваниот пораст на побарувачката и производството наменето за извоз и поволните движења на цените на металите на светските берзи. Поради високата увозна зависност на македонската економија, се предвидува дека увозот ќе расте со стапка од 8,5%, што ќе влијае нето извозот да има негативен придонес во растот од 2,7 п.п..

Либерализацијата на надворешната трговија ќе продолжи и во 2010 година, преку имплементација на постојните договори за слободна трговија и со примена на измените во Договорите за слободна трговија со ЦЕФТА 2006, ЕФТА, Украина и Турција. Со ратификација на измените содржани во Дополнителниот Протокол кон ЦЕФТА 2006, ќе се оствари целосна либерализација на трговијата со земјоделско-прехранбени производи со Република Албанија и Република Молдавија (со исклучок на виното). Со ратификација на измените и дополнувањата на ЕФТА преку измена на Одлуките 1, 2, 3 и 4, ќе се овозможи проширување на економската соработка и трговската размена со ЕФТА државите (Швајцарија, Норвешка, Лихтенштајн и Исланд), а со ратификација на измената и дополнувањето на Договорот за слободна трговија со Украина, ќе се оствари зголемена либерализација на трговијата со земјоделско-прехранбените производи, која во комбинација со зголемената поддршка за земјоделскиот сектор, позитивно ќе влијаат на извозот на земјоделско-прехранбените производи.

Со имплементација на дијагоналната кумулација за потекло на стоките меѓу Република Македонија, Република Турција и ЕУ, ќе продолжи создавањето услови за зголемен извоз на готови производи со македонско преференцијално потекло, преку користење и доработка на репро материјали и суровини од ЕУ и Република Турција.

3.2.5 Монетарни движења и финансиски сектор

Одржувањето на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото ќе биде во фокусот на монетарната политика во 2010 година. Стабилниот девизен курс во македонската економија ќе претставува и понатаму номинално сидро, во функција на одржување на ценовната стабилност, како крајна монетарна цел. Амбиентот на спроведување на монетарната политика во 2010 година се очекува да биде постабилен споредено со претходната година. Имено, постепеното закрепнување на македонската економија со позитивни стапки на раст, намалувањето на ограничувањата на глобалните финансиски текови и очекувањата за умерен раст на приватните трансфери во 2010, се фактори кои ќе резултираат во постабилна екстерна позиција. Притоа, во 2010 година девизните резерви ќе се задржат на адекватно ниво за одржување на стабилен девизен курс на денарот.

Во текот на 2010 година се очекува постепено заживување на кредитната активност на банките. Во согласност со претпоставките за расположливите извори на финансирање и фискалната и монетарната политика за 2010 година, се очекува кредитите за приватниот сектор да забележат раст од 6,5%. Зголемувањето на обемот на кредитирање во 2010 година се базира врз намалениот политички и финансиски ризик на земјата, очекуваното стабилизирање на перцепциите на банките, адекватното ниво на ликвидност и поповолните состојби на светскиот пазар на финансиски средства. Дополнителен импулс кон

кредитниот раст на претпријатијата се очекува да дојде од средствата обезбедени преку кредитната линија од ЕИБ.

Растот на кредити се очекува да биде поддржан и преку соодветен раст на вкупните депозити. Постепеното ревитализирање на економијата и постабилните очекувања се фактори што ќе придонесат за зајакнување на вкупниот депозитен потенцијал на банките. Стимулативни ефекти врз штедењето се смета дека ќе дојдат и од конкуренцијата во овој сегмент. Најшироката парична маса М4 во декември 2010 година во однос на крајот на претходната година се очекува да се зголеми за 6%, а вкупните депозити за 6,1%. Од аспект на валутната структура на вкупниот депозитен потенцијал, ориентацијата кон штедење во странска валута се очекува да биде карактеристична и за 2010 година, но со помал интензитет споредено со 2009 година.

3.3 Јавни финансии

3.3.1 Буџетски приходи

Фискалната политика на среден рок треба да биде избалансирана меѓу остварувањето на две цели: а/ на пократок рок, да одговори на потребата за ублажување на флукуациите на бизнис циклусот, односно да влијае во насока на неутрализирање на последиците од светската економска криза преку водење на контрациклична (во случајов умерено експанзивна) фискална политика; на подолг рок, фискалната позиција мора да биде водена од потребата за воспоставување на одржливо ниво на јавен долг, преку одржување на умерено ниво на буџетски дефицит кое нема да придонесува за пораст на нивото на јавниот долг над долгорочно одржливото ниво.⁵

Проекцијата на *изворните приходи на Буџетот на Република Македонија* за наредниот среднорочен период воглавно се базира на реализираните и ревидирани приходи во тековната 2009 година, и очекуваните макроекономски индикатори за наредниот период. При проекцијата на приходите се имаа во предвид и ефектите од досегашните реформи во даночната сфера, особено ефектите од ослободувањето од обврската за плаќање на данок на добивка, функционирањето на канцеларијата за големи даночни обврзници и електронско доставување на даночни формулари, проширување на капацитетот на постојниот портал е-даночни услуги за електронско доставување на даночните пријави на малите и средни даночни обврзници, политиката за намалени социјални придонеси како и ефектите од интегрираната наплата на сите видови придонеси и персоналниот данок на доход.

Вкупните приходи за 2010 година се очекува дека ќе изнесуваат 143.334 милиони денари, односно 34,7% од проектираниот БДП. Притоа, во структурата на планираните приходи учеството и понатаму ќе биде најголемо на даночните приходи, околу 54%, потоа приходите по основ на социјални придонеси околу 28,6%, неданочните и капитални приходи околу 15,4%, додека остатокот од приходите се очекува дека ќе биде реализран од ИПА фондовите. Во рамки на даночните приходи, најзначаен износ на приходи ќе се оствари по основ на ДДВ, персонален данок на доход и акциза.

Наплатата на социјалните придонеси, кои претставуваат изворни приходи на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување, Фондот за здравствено осигурување и Агенцијата за вработување, ќе забележат зголемување од 5% во однос на 2009 година, како резултат на успешната имплементација и спроведување на интегрираната наплата на социјалните придонеси и персоналниот данок и воведувањето на концептот на бруто плата, очекуваното зголемување на бројот на осигуреници и порастот на платите.

Во структурата на приходите по основ на социјални придонеси најголемо учеството ќе имаат придонесите за пензиско осигурување со околу 67%, потоа придонесите за здравствено осигурување со околу 30%, додека учеството на придонесот за вработување и осигурување во случај на невработеност ќе биде многу помало.

Неданочните приходи во 2010 година ќе учествуваат со 11,1% во рамки на вкупните приходи, при што најзначајно е учеството на приходите по основ на административни такси и казни и приходите од патарини и регистрација на возила кои ги остварува Агенцијата за државни патишта.

Приходите на Буџетот на РМ во делот на странските донации во 2010 година, буџетските корисници ќе ги реализираат за конкретни проекти, како и повлекувањата од пред-пристапните фондови на Европската Унија.

⁵ Проценките на Министерство за финансии се дека тоа е ниво на јавен долг од 30% од БДП

3.3.2 Буџетски расходи

Проекциите на *расходите* на државниот буџет за 2010 година се подготвени врз база на стратешката определба на Владата на РМ за намалување на нивото на јавната потрошувачка и подобрување на нејзината структура.

Во Буџетот на Република Македонија за 2010 година вкупните расходи е предвидено дека ќе изнесуваат 153.796 милиони денари, при што учеството на истите изнесува околу 37,3% во однос на проектираниот БДП. Вкупните расходи ќе забележат раст од 2,8% во однос на 2009 година. Во рамки на вкупните расходи планирано е зголемено учество на капиталните расходи за 2 п. п. (од 12,9% во 2009 на 14,9% во 2010 година), за сметка на тековните расходи (од 87,1% во 2009 на 85,1% во 2010 година). Ваквата структурата на јавните расходи соодветствува со политиката на намалени даноци и придонеси, како и утврдениот таргет за низок и контролиран дефицит од 2,5% од БДП.

Во рамки на тековните расходи, расходите за исплата на плати учествуваат со 14,8%, и се планирани на пониско ниво од 2,9%, во согласност со продолжувањето на политиката на замрзнување на новите вработувања и одложувањето на планираното зголемување на платите на јавната администрација.

Расходите за стоки и услуги се планирани на пониско ниво од околу 11% во однос на 2009 година и истите ќе обезбедат редовно подмирување на обврските за нормално извршување на функциите на државата.

Трансферите до единиците на локалната самоуправа ќе учествуваат со 8,4% во вкупните тековни расходи и истите нема да бележат значително зголемување во однос на 2009 година.

Во тековните расходи и понатаму доминантно ќе биде учеството на социјалните трансфери со 41,3% во вкупните тековни расходи. Во рамки на планираните социјални трансфери за редовна и навремена исплата на пензиските надоместоци, надоместоците за материјално обезбедување на невработените лица, обезбедување на здравствените услуги, како и исплата на социјални надоместоци, ќе бидат обезбедени средства во зголемен износ од 1,8%.

Расходите за покривање на обврските по основ на камати се планирани согласно амортизациските планови за сервисирање на обврските на државата, вклучувајќи ги обврските по основ на издадената Еврообврзница и по основ на камати по кредитните линии од ЕИБ за мали и средни претпријатија и истите се планирани на повисоко ниво за 43% во однос на 2009 година.

Расходите за субвенции и трансфери се планирани на повисоко ниво од 10,9% во однос на 2009 година, пред се заради зголемените субвенции во земјоделството во износ од 100 милиони евра, поддршка на програмите во земјоделството, редовна исплата на ученичките и студентските стипендии, поддршка на мали и средни претпријатија, како и обезбедување на државна помош за инвеститорите во индустриските развојни зони.

Зголемено е учеството на капиталните расходи во вкупните јавни расходи, особено преку вложувањата во патната и железничката инфраструктура, како и со реализација на други проекти, и истите ќе дадат скроман придонес во заживувањето на економската активност и поттикнувањето на развојот.

3.3.3 Јавен долг и финансирање на буџетскиот дефицит

Ниското ниво на државен долг, кое е резултат на предвремената отплата на кредити во економски добрите години (2007 и 2008), и овозможува на Република Македонија да биде една од малкуте земји во Југгоисточна Европа која има фискален простор за умерено задолжување со цел да се одржи повисоко ниво на економска активност во услови на пролонгирана светска криза, без притоа да се доведе во прашање способноста за враќање на долгот. Врз таа основа, се проектира нивото на јавен долг во 2010 да достигне 26,8% од БДП. Ваквото ниво на државниот долг е резултат на новите инвестиции од областа на патната и железничката инфраструктура, инвестиции во здравствената инфраструктура и енергетиката, изградба на водоводи и канализации, спортски објекти, изградба на социјални станови како и инвестиции во областа на образованието. Во секој случај, предвиденото ниво на државен долг е одржливо на долг рок, односно е во рамките на долгорочниот таргет за државниот долг (да не надминува 30% од БДП). На тој начин, Република Македонија останува во групата на ниско-задолжени земји.

Буџетскиот дефицит во 2010 година ќе се финансира од домашни и странски извори. При тоа, поголем дел ќе се обезбеди од надворешни извори, и тоа: Светска банка и ЕБРД за инфраструктурни проекти, договорената буџетска поддршка од Светска банка, како и од други извори на финансирање од приватни кредитори.

Министерството за финансии во 2010 година и на среден рок ќе продолжи со политиката на намалување на износот на домашно задолжување и на цената на тоа задолжување, односно каматната стапка на трезорските записи. Домашното задолжување во форма на државни хартии од вредност во 2010 се планира да биде за 11% помало од 2009 година, односно 3,989 милијарди денари.